

LA COVA DEL TABAC

Patrimoni Mundial
de la Humanitat

EXCURSIONISME

Els rodals de Montserrat

RUTES AMB BTT

Terra Santa amb bicicleta

ITINERARIS CULTURALS

El paisatge romànic del Montseny

MUNTANYES DEL MÓN

Ausangate, un tresc clàssic dels Andes del Perú

PARCS NATURALS

Serralada Cantàbrica: el Parc Natural de Ponga

EDITORIAL

Preservant el país

4,45 €

**Redacció, administració
i publicitat**

Centre Excursionista
de Catalunya
Paradís, 10
08002 Barcelona
☎ 933 152 311
muntanya@cec.cat

Director

Ferran Alexandri
falexandri@cec.cat

Consell de redacció

David Mengual,
Mari Nivera, Damià Pérez,
Joan Quintana, Enric Soler,
Albert Vidal

Edició i correcció

Ferran Alexandri

Disseny i maquetació

Toni Inglès

Cartografia

Albert Martínez

Comunicació

i màrqueting

Gebran Jamal
gjamal@cec.cat

Subscripcions

i atenció al lector

subscripcions@cec.cat

Distribució a llibreries

Llibreria Altair
☎ 933 427 177

Impressió

SAGRAFIC

Dipòsit legal:

B-545-1958
ISSN:0212-2111

La revista *Muntanya* respecta les opinions expressades a través dels articles dels seus col·laboradors, però no les comparteix necessàriament, fent propis només els continguts de l'editorial.

La revista *Muntanya*, editada pel Centre Excursionista de Catalunya, segons el que preveu l'article 32.1 paràgraf segon del TRLR-I vigent, s'oposa expressament a què qualsevol de les pàgines d'aquesta revista, o bé una part d'aquestes pàgines, siguin utilitzades per a la realització de resums de premsa. Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser feta amb l'autorització dels titulars, tret de les excepcions previstes per la llei. Adreueu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si us cal fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta publicació (www.conlicencia.com; ☎ 917 021 970 / 932 720 445).

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

CEC
Centre Excursionista
de Catalunya

MUNTANYA

NÚM 932 / ANY 144 / MARÇ 2020

SUMARI

8 FAÇANA SUD-EST DE MONTSERRAT: LES SERRES DE RUBÍ I DELS GATELLS

Albert Masó Garcia

Un itinerari a través de magnífiques mirandes des d'on accedim als cims de la roca dels Corbs i del turó del castell de Collbató.

16 ISRAEL I PALESTINA AMB BICICLETA

Gerard Castellà

Terra Santa ha estat des de sempre un punt de trobada entre cultures i religions. Per descobrir tot això: l'aventura d'un llarg recorregut amb bicicleta per Israel i Palestina, a través una ruta de 910 km per pistes secundàries i corriols pedregosos.

26 ERMITES ROMÀNIQUES DEL MONTSENY. UN ELEMENT IMPRESCINDIBLE DEL PAISATGE

Òscar Farrerons

Una excursió circular pels municipis de Montseny, el Brull i Tagamanent, per descobrir l'art romànic i altres edificis antics del massís del Montseny.

34 TREC DE L'AUSANGATE, UN CLÀSSIC DELS ANDES DEL PERÚ

Txema Castiella

Un tresc al sud del Perú, prop de Cusco, que envolta el Cerro Ausangate (6.372 m), el punt més alt de la serralada dels Andes centrals. Una experiència única d'alta muntanya, amb valls i muntanyes salvatges de bellesa sorprenent.

44 LA SOLITUD DEL PARC NATURAL DE PONGA (1)

David Mengual Padrós

Situat al bell mig de la serralada Cantàbrica, ens trobem en el parc més oriental del Principat d'Astúries, en una vall aïllada, solitària i de difícil accés. Trescar per aquestes muntanyes representa tota una aventura.

50 CONTRUINT LA COVA DEL TABAC DEL SEGLE XXI

Rafael Mora Torcal

Declarada Patrimoni Mundial per la UNESCO per les pintures rupestres, l'estat de deteriorament de la cova del Tabac ha fet necessari implementar solucions per tal de preservar-la.

SECCIONS

4 EDITORIAL 6 LA COLUMNA 66 NOVETATS EDITORIALS 68 CRÒNICA ALPINA
70 VIES D'ESCALADA 74 CIMS DE CATALUNYA 76 DESCOBERTES FAMILIARS
78 NOTÍCIES 82 NOVETATS DE MATERIAL

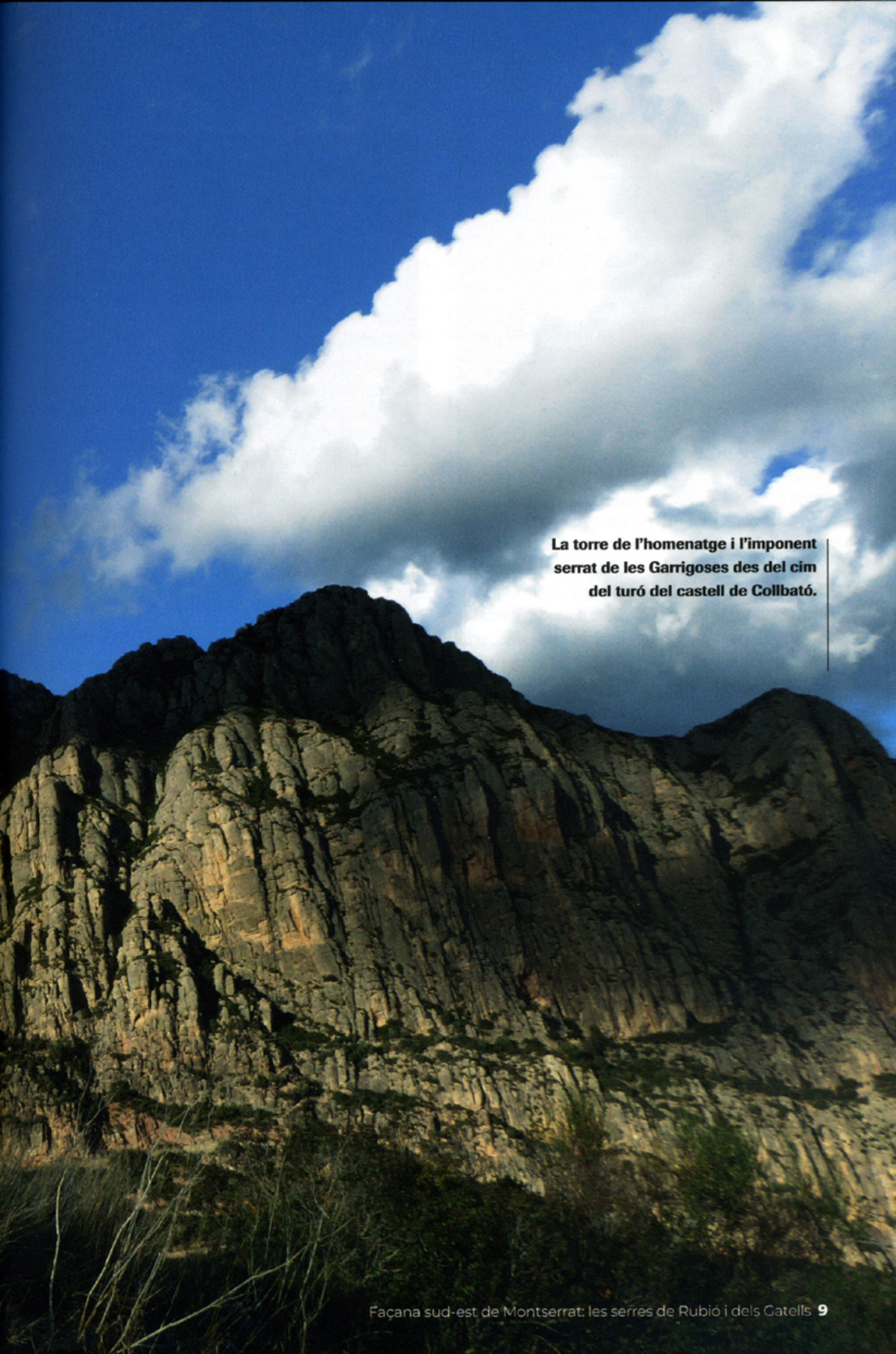
Façana sud-est de Montserrat:

LES SERRES DE RUBIÓ I DELS GATELLS

Text i fotografies d' **Albert Masó Garcia**

Un itinerari a través de magnífiques mirandes de la façana sud-est de Montserrat, des d'on accedim als cims de la roca dels Corbs i del turó del castell de Collbató.

**La torre de l'homenatge i l'imponent
serrat de les Garrigoses des del cim
del turó del castell de Collbató.**

L'ITINERARI EXCURSIONISTA

Les serres de Rubió i dels Gatells formen un allargassat conjunt muntanyenc que s'origina a prop del riu Llobregat i fineix a l'oest en el mateix poble de Collbató. A través d'aquest itinerari per aquestes magnífiques mirandes de la façana sud-est de Montserrat, accedim als cims de la roca dels Corbs i del turó on el castell de Collbató senyorejava aquestes contrades de llegenda. Dos cims que apareixen en el llibre *Cims dels rodals de Montserrat*, publicat l'octubre del 2019 per l'autor d'aquest article.

0: 00 L'itinerari comença al km 0,6 de la carretera B-113, indret on podem estacionar el vehicle a l'alçada de l'inici d'una pista de terra situada a l'altre cantó de la carretera. A aquest punt s'hi accedeix des del km 9,7 de la carretera C-55 de Monistrol de Montserrat a Olesa de Montserrat tot prenent l'esmentada carretera B-113, la qual està senyalitzada amb un cartell que indica ca n'Estruc. Just passat el petit pont de ca n'Estruc del Cairat trobem el petit apar-

LES SERRES DE RUBIÓ I DELS GATELLS

La serra de Rubió o de can Rubió pren el nom de la masia de can Rubió, ubicada al seu vessant sud. Tanmateix, també es coneix per serra de Mas Manader per una masia que hi hagué antigament i que tenia aquest nom. A ponent i a través del coll de Can Rubió enllaça amb la serra dels Gatells, la qual té com a punt culminant la roca dels Corbs. Ambdues serres presenten diversos atractius que les fan ser força interessants. Destaquen diferents tipus de construccions fetes amb l'abundant roca calcària que les poblen, tals com fermes marges de pedra seca, nombroses barraques de vinya, els importants forns de calç de can Rogent, els Saltadors de can Rogent, les escales de Gat o diverses trinxeres bastides i emprades durant la Guerra Civil Espanyola. També es troben algunes fonts com la font Closa o la de les Bonetes, cavitats com les coves del Petrecó i de Can Paloma i unes vistes úniques de Montserrat i els seus entorns.

Pujant per la pista que duu a la carena de la serra de Rubió, amb Montserrat ben a prop.

cament a mà esquerra. Des d'aquest punt avancem vers el sud-est i amb pujada suau pel voral esquerre de la carretera B-113. Passem pel davant de ca n'Estruc Nou (també anomenat ca N'Estruc del Cairat) i d'altres habitatges envoltats de camps d'oliveres. Gaudim d'unes bones perspectives cap a l'est del Cul de la Portadora, el serrat Rodó, el turó de la Socarrada i la masia de can Tovella, situats a l'altra banda del riu Llobregat.

0: 11 Al cantó dret de la carretera, i en un revolt, s'origina una pista cimentada al costat d'un pal amb indicadors. Seguim la pista esmentada en direcció ca n'Estruc Vell amb forta pujada i envoltats de pins blancs joves.

0: 12 Abandonem la pista cimentada i seguim una pista de terra que surt a mà esquerra i amb una barrera metàl·lica al seu inici. Pugem fort a través d'un bosquet de pins. Al capdamunt de la pujada avancem arran de la tanca de ca n'Estruc Vell i gaudim de la visió de la serra Llarga i dels serrats dels Monjos i de les Garrigoses, tots tres de Montserrat, així com del llunyà turó del castell de Collbató, situat al capdamunt de la vall del torrent de la Salut. Seguim la pista vers el sud-oest.

0: 18 Una pista s'ajunta per l'esquerra. La ignorem i continuem avançant cap al sud-oest envoltats d'abundants roques calcàries i d'un bosc ressorgit després de l'incendi de l'any 1994. A mesura que guanyem alçada, a estones amb trams de forta pujada, gaudim d'unes vistes cada cop més àmplies del massís de Sant Salvador de les Espases i del vessant sud-est de Montserrat. Més amunt, el bosc es torna un xic més espès i comencen a sovintejar els marges de pedra seca. En un revolt cap a la dreta trobem una bufona i propera barraca de pedra seca situada al marge esquerre i amb el codi CP-7 marcat.

0: 35 A mà dreta i a mitja pujada, trobem tres indicadors de fusta a l'inici d'un corriol que surt a mà dreta i que assenyalen el coll de can Rubió, Esparreguera i Collbató. Seguim l'estret

Bonica barraca de pedra seca de la serra de Rubió, ben restaurada i marcada amb el codi BV-6.

i planer corriol i amb poca estona arribem a una barraca de pedra seca ben restaurada i marcada amb el codi BV-6. Està envoltada de fermes marges de pedra seca amb uns graons o pujadors situats al seu vessant oest. És una raconada molt interessant de visitar i amb bones vistes vers Montserrat. Retornem a la pista principal i la continuem seguint amb pujada vers el sud-oest. Més amunt, podem distingir a llevant els cims més alts de la serra de l'Obac i de Sant Llorenç del Munt.

0: 40 Arribem al fil de la carena de la serra de Rubió, on trobem una ampla pista de terra. Tenim la visió vers el sud de camps i boscos de l'Anoia i del Baix Penedès, el Montmell, l'autovia A-2 i la serralada Litoral. Seguim la pista en to descendent cap a l'est per terreny pedregós i amb Montserrat sempre omnipresent al nord.

0: 41 A mà dreta i a tocar de la pista s'alça una petita barraca de pedra seca marcada amb el codi BV-5. Un cop visitada, continuem seguint la pista en marcada baixada i envoltats de molts marges de pedra seca.

0: 44 Arribem al coll de can Rubió, on trobem un pal amb indicadors i un corriol que s'ajunta

per l'esquerra i que correspon al GR 6 (antigament corresponia al GR 6.1). També hi ha un mur construït amb blocs de formigó i una porta de ferro. Seguim la pista arran de mur cap al nord-est fins que fa un revolt marcat cap a l'esquerra, indret on hi ha un indicador que senyala un corriol que surt a mà dreta en direcció ca n'Estruc Vell. L'ignorem i continuem seguint la pista vers el nord-oest pujant fort per una zona d'argiles vermelles.

0: 46 Ignorem un corriol que surt a mà esquerra, senyalitzat amb marques de pintura de color blau, i continuem seguint la costeruda pista cap al nord-oest.

0: 50 La pujada s'acaba en una àmplia esplanada on destaca un petit i esvelt monòlit abocat al sud i amb una senyera pintada. Des d'aquí podem distingir vers el sud-est les muntanyes d'Ordal, la mar Mediterrània i Collserola. Seguim la pista, ara planera, cap al nord-oest i passem pel costat d'un gran dipòsit de l'ADF de Collbató trobant marques del GR 6. Just passat el dipòsit, a mà esquerra s'origina un corriol d'inici un xic difús (acostuma a haver-hi una fita) que progressa meravellosament pel fil de la carena de les Obagues per un terreny de roques calcàries en direcció oest. Passem per la curiosa escala de pedra de les Obagues i ràpidament arribem al capdamunt de la roca del Corbs.

Carenejant en direcció al coll de Can Rubió.

0: 53 Cim de la roca dels Corbs, ubicat en plana carena i amb uns grans blocs esmolats de pedra calcària. Gaudim d'una visió directa i frontal dels montserratins serrats de les Garrigoses i dels Monjos i més llunyanament de la serra de l'Obac, la Mola de Sant Llorenç del Munt i els turons de sant Salvador de les Espases. És un cim estret però amb una màgia que el fa ben digne de ser el punt més elevat de les serres de Rubió i dels Gatells. Satisfets, emprenem la marxa carenejant cap al sud-oest tot seguint el corriol amb baixades a vegades sobtades entre marges de pedra seca, vegetació abundant i un traç sinuós senyalitzat de tant en tant per alguna fita.

0: 55 Anem a parar a una pista planera i senyalitzada amb un pal indicador (actualment s'hi està edificant). Ignorem un corriol que surt recte i seguim la pista esmentada cap a la dreta (nord).

0: 56 Cruïlla al costat de la barraca del Varela, senyalitzada amb un indicador. Seguim la pista planera que surt a mà esquerra en direcció Collbató i que coincideix de nou amb el GR 6. Tenim una visió frontal i propera cap al nord del serrat de les Garrigoses, on es distingeix clarament l'entrada de les coves del Salnitre.

0: 58 Per l'esquerra i a mitja baixada s'ajunta un camí amb un indicador que senyalitza la serra dels Gatells. L'ignorem i continuem baixant per la pista cap al nord-oest. Més endavant, passem pel costat de la marcada pedrera del Rogent, indret on es descobrí un jaciment paleontològic del Triàsic. Vers l'oest se'ns apareix el turó del castell de Collbató, amb la torre de l'homenatge com a vestigi més destacable dalt del seu cim. La pista tomba cap al nord i a mà esquerra veiem les espectaculars boques superiors dels tres forns de calç de can Rogent.

1: 01 A mà dreta i en una marcada corba s'origina el camí de les Obagues, el qual duu a la font Closa (pal amb indicadors). L'ignorem i continuem baixant per la pista cap al sud. Passem pel costat d'un pou protegit amb una reixa

i per l'entrada dels importants i ben conservats forns de calç de can Rogent, datats de l'inici del segle xx (panells informatius). Travessem una barrera i creuem la carretera B-112.

1: 02 Creuada la carretera, trobem un pal amb indicadors. Anem cap a l'esquerra paral·lels a la carretera i passem pel davant de l'esvoranc d'una antiga pedrera. Llavors, seguim un corriol que s'enfila cap a la dreta a través d'un alzinar i superem un curt tram rocós, on un graó de ciment facilita la progressió, i seguim amunt tot travessant un tram ple de runes.

1: 04 Sota dues esplèndides alzines i al costat d'una tanca, trobem un pal amb indicadors. Seguim el corriol que s'enfila cap a la dreta, força costerut i amb alguns graons rocosos envoltats de romanins, llentiscles i ginestes, i amb poca estona arribem al capdamunt del turó del castell de Collbató.

1: 09 Cim del turó del castell de Collbató. És ampli i destaca l'esmentada torre de l'homenatge. Entre ginestes, altres arbustos i herbeis distingim murs que també testimonien l'existència antiga del castell. Les vistes i l'indret són magnífiques. Havent-lo gaudit, desfem el camí recorregut fins al pal amb indicadors situat al costat de la carretera B-112 i per on hem passat a l'hora i 2 minuts de marxa.

1: 13 Prenem el camí que es dirigeix vers el nord-oest i que voreja el basament nord-oriental del turó del castell. Trobem marques de pintura de color groc. Passem pel costat d'una antiga edificació en ruïnes coneguda com la Premsa Vella i a continuació trobem quatre destacables arcs, un d'aquests apuntat i la resta de mig punt. Continuem avançant vers el nord-oest.

1: 16 S'acaba el camí i anem a parar al carrer la Salut del poble de Collbató en confluència amb el carrer Castell (pal amb indicadors). El seguim cap a la dreta (hi han marques del GR 6) en to descendent. Gaudim de bones vistes vers el nord de l'ermita de la Salut. Un xic més endavant travessem un passadís situat a mà dre-

EL CASTELL DE COLLBATÓ

El primer esment d'aquest castell data de l'any 1113. Va pertànyer, entre altres, als vescomtes de Barcelona i al monestir de Montserrat. És considerat el castell més important de tot Montserrat per l'envergadura que tingué durant els seus anys d'esplendor. Actualment, destaquen la torre de l'homenatge o del Moro coronant el turó, les cambres mig soterrades del cantó nord, diversos fragments de murs i parets que envolten el turó, així com el portal de cal Bros, considerat per alguns estudiosos com la porta principal del castell. És sens dubte un vestigi singular del passat que cal conservar per tal d'evitar que, com van escriure en Pere Català Roca i en Miquel Brasó Vaqués, es vagi «perdent ineluctablement».

ta (passadís de ca l'Arpada) que ens duu a unes passarel·les de fusta encarades vers Montserrat i que continuen sent el carrer la Salut. Passat un tram d'escales, trobem un bonic mirador amb un panell informatiu i després ens introduïm de nou al poble. Continuem seguint el carrer la Salut tot trobant marques de GR que en aquest punt corresponen als senders GR 5, GR 6 i GR 172. Sortim del nucli urbà de Collbató a través d'unes escales que descendeixen vers el nord en direcció a la carretera de les coves del Salnitre i de l'àrea d'esplai de la Salut. Ignorem els corriols que surten a mà esquerra abans d'arribar a la carretera.

1: 20 Carretera de les coves del Salnitre, on hi ha un pal amb indicadors. Ignorem les escales que pugen a mà esquerra vers l'ermita de la Salut i la seva àrea d'esplai i prenem un corriol un xic desdibuixat que baixa paral·lel a la carretera pel seu cantó esquerre cap al sud-est i que segueixen la llera del torrent de la Salut. Passem per sota del pont de la carretera B-112 i quan el torrent es fa intransitable el deixem tot seguint un traç cap a la dreta. Cal dir que actualment aquest tram està força embardissat.

1: 23 Cruïlla amb un pal amb indicadors. Ignorem un camí ample que s'enfila a la dreta vers la carretera B-112 i seguim el camí de l'esquerra, que baixa decidit cap al torrent. Passem pel costat d'uns bonics roures i continuem avançant per la llera del torrent.

1: 25 A l'esquerra d'un destacable i gruixut planer, trobem la font de la Salut (pal amb indicador), situada a la llera del torrent de la Salut i en un recinte obrat i ensotat que data de l'any 1949. Continuem seguint el camí cap a l'est en baixada i amb una canonada visible en diversos punts. A mà esquerra i ben amunt veiem les intricades parets i canals del serrat de les Garrigoses. Més avall, el camí s'introdueix al torrent i cal ignorar un corriol que surt amb pujada cap a l'esquerra. Anem trobant trams força embrossats.

1: 31 Passem pel costat d'un dipòsit amb porta metàl·lica. Impressionant visió del serrat de les Garrigoses a l'esquerra. Trobem força canyes i

Les ataronjades parets del serrat de les Garrigoses abans d'arribar als fons de calç de can Rogent.

travessem zones on abunden les argiles vermel·loses. El camí no té pèrdua i està ben traçat, tot i que actualment la vegetació dificulta el pas. Més avall, passem per un tram força erosionat i relliscós amb forta baixada on cal parar atenció. Tenim una bonica visió de la vall que recorrem, amb ca n'Estruc Vell ben visible cap a l'est.

1: 39 En una clariana, ignorem un corriol que surt a mà dreta i continuem el camí que baixa cap a l'est ben marcat i per una zona més ombrívola. Més avall, el camí es converteix en una pista un xic desdibuixada que planeja agradablement fins que perd alçada sobtadament i travessa el torrent a través d'un canyer.

1: 45 A mà esquerra s'uneix una pista i la seguim avall cap a la dreta. El serrat dels Monjos s'alça majestuós a mà esquerra, ben amunt.

1: 46 A mà dreta, un parell de vares metàl·liques amb una peça de plàstic de color vermell al seu capdamunt situades a la dreta senyalitzen l'existència d'un estret i curiós aqüeducte amb una canonada al seu damunt que travessa transversalment el torrent de la Salut. Actualment la vegetació se'l va engolint. Un cop visitat, continuem seguint la pista vers l'est, ben marcada. Més avall, travessem el torrent i pugem un xic per llavors planejar entre camps de pins replantats. Gaudim d'unes bones vistes dels serrats de les Garrigoses i dels Monjos, així com del turó del castell de Collbató vers ponent.

1: 57 Ignorem una pista que baixa cap a l'esquerra i un xic més endavant fem el mateix amb un corriol que surt a mà dreta.

1:58 La pista s'acaba a la carretera B-113 (normalment hi ha una barrera metàl·lica), arribant just a l'aparcament del km 0,6 de la carretera B-113 i donant per acabada aquesta interessant excursió.

FITXA TÈCNICA

Punt d'inici i final de l'itinerari: aparcament del km 0,6 de la carretera B-113, a l'alçada de l'inici d'una pista de terra situada a l'altre cantó de la carretera.

Durada: 1 h i 58 min.

Distància: 8,1 km.

Desnivell (acumulat): +410 m.

Dificultat: baixa/mitjana. Actualment hi ha trams embrossats al torrent de la Salut. Cal evitar les èpoques de forta calor.

Per saber-ne més:

■ Albert MASÓ GARCIA. *Cims dels rodals de Montserrat*. Barcelona: Nova Casa Editorial, 2019.

■ D.A. *Els castells catalans*. Volum I. Barcelona: Rafael Dalmau, 1965.

■ *Montserrat. Guia senderista*. Granollers: Editorial Alpina, 2010.

■ *patrimonicultural.diba.cat*

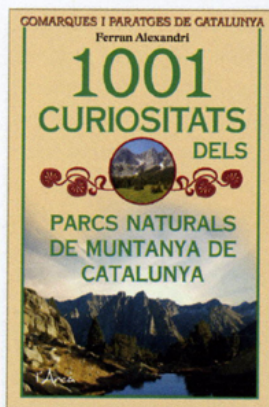
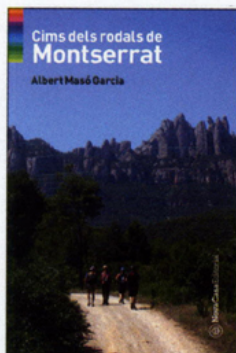
Els parcs naturals dels Pirineus i les serralades prelitorals

Aquest llibre descriu els millors paisatges dels parcs pirinencs i de les serralades prelitorals de Catalunya, amb tota mena de dades i detalls sorprenents, amb anècdotes interessants i itineraris recomanats. De cada parc es descriuen les valls principals i les característiques del seu relleu, a més de la fauna i la flora que contenen, el patrimoni monumental i la influència humana. Diu l'autor en el pròleg: «Dins dels límits més aviat escassos de la geografia catalana, el nostre país és un dels més diversos d'Europa, no només culturalment, també en l'ambient paisatgístic, d'una enorme diversitat biològica i natural».

Cims dels rodals de Montserrat

Albert Masó Garcia

Barcelona: Nova Casa Editorial, octubre del 2019

1001 curiositats dels parcs naturals de muntanya de Catalunya

Ferran Alexandri

Barcelona: L'Arca, novembre del 2019

Les muntanyes de la rodalia de Montserrat

L'extraordinària muntanya de Montserrat, d'una influència enorme en el col·lectiu excursionista, de vegades amaga un conjunt de cims que envolten el seu perímetre que també mereixen un reconeixement. L'autor d'aquest llibre ens fa visible aquesta realitat, amb un recull de 14 excursions a 19 cims de la rodalia de Montserrat. Les excursions són senzilles i interessants per la gran varietat de riquesa d'elements naturals i humans.

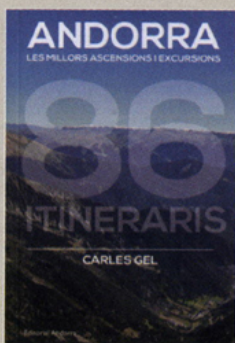

Els articles de l'Ester Sabadell

Publicats des del 2012 a la revista *Vèrtex*, amb el rerefons de la muntanya i la natura. Hi trobem idees, preguntes i reflexions sobre el món actual. Amb il·lustracions de Lisi Roig.

Línies de somnis

Ester Sabadell
Barcelona: Tushita edicions, octubre del 2019
[Pas a Pas, 8]

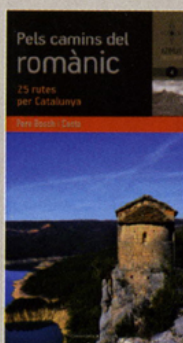

La guia més completa d'Andorra

Cadascun dels 86 itineraris d'aquesta guia està descrit amb precisió, acompanyat de la fitxa tècnica i marcat en el mapa.

86 itineraris. Andorra. Les millors ascensions i excursions

Carles Gel
Andorra: Editorial Andorra, abril del 2019

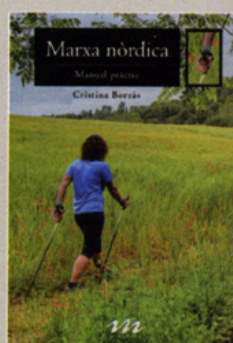

Excursions per conèixer el romànic

25 itineraris per descobrir el romànic català, on es barreja l'interès per aquest art amb l'activitat excursionista.

Pels camins del romànic català. 25 rutes per Catalunya

Pere Bosch i Costa
Valls: Cossetània Edicions, novembre del 2019
[Azimut Història, 4]

Manual sobre la marxa nòrdica

Tot allò que necessites saber per gaudir d'una pràctica segura, eficient i saludable, apta per a tots els públics. Una modalitat d'entrenament motivadora, divertida i molt efectiva.

Marxa nòrdica

Cristina Borràs
Valls: Cossetània Edicions, novembre del 2019
[Manuals de Muntanya, 11]